

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТА РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ»
(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст,
спеціальності 7.03050401 – «Економіка підприємства»
(за видами економічної діяльності))

Програма навчальної дисципліни та робоча програма навчальної дисципліни «Фінансовий менеджмент» (для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст, спеціальності 7.03050401 – «Економіка підприємства» (за видами економічної діяльності)) / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Г. І. Базецька, В. Г Федорова. – Х.: ХНАМГ, 2012. – 20 с.

Укладач: Г. І. Базецька, В. Г Федорова

Рецензент: доцент, к.е.н. В. Б. Родченко

Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу і узгоджена з орієнтовною структурою змісту навчальної дисципліни, рекомендованою Європейською Кредитно-Трансферною Системою (ECTS).

Рекомендована для студентів економічних спеціальностей.

Затверджено на засіданні кафедри економіки підприємств міського господарства, протокол № 12 від 07.06.2012 р.

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП.....	4
1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
1.1. Мета, предмет та місце дисципліни.....	5
1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни.....	5
1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги.....	6
1.4. Рекомендована основна навчальна література.....	6
1.5. Анотація програми навчальної дисципліни.....	8
2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
2.1. Структура навчальної дисципліни.....	9
2.2. Тематичний план навчальної дисципліни.....	9
2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента.....	12
2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента.....	14
2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту.....	15
2.6. Методи та критерії оцінювання знань.....	15
2.7. Інформаційно-методичне забезпечення.....	16

ВСТУП

Складний етап трансформації економіки України породив потребу в навчанні фінансовому менеджменту - науці управління фінансами підприємства, направленої на досягнення його стратегічних і тактичних цілей.

Названі цілі індивідуальні для кожного господарюючого суб'єкта: в складних умовах податкового клімату і високої інфляції підприємства мають різні інтереси в питаннях регулювання об'єму і динаміки прибутку, що забезпечує ефективну реалізацію політики стратегічного розвитку підприємства. Але ці і багато інші аспекти діяльності підприємства (примноження майна акціонерів, дивідендна політика, фінансове планування і ін.) піддаються управлінню за допомогою універсальних методів, напрацьованих ринковою цивілізацією і об'єднаних в науці фінансового менеджменту.

Практичні завдання дозволяють закріпити, поглибити і узагальнити знання, одержані студентами про методи для досягнення тих цілей, які конкретне підприємство ставить перед собою.

У процесі їх виконання студенти вирішують наступні задачі:

- диференціюють витрати підприємства;
- визначають силу дії операційного і фінансового важеля;
- розраховують валову маржу;
- визначають запас фінансової міцності;
- опановують поняттям порогу рентабельності;
- визначають поріг рентабельності різними способами;
- проводять аналіз чутливості прибутку підприємства до змін основних елементів операційного важеля;
- формують фінансові прогнозні результати діяльності підприємства на перспективу;
- проводять оптимізацію структури капіталу підприємства і його активів;
- розглядають процес залучення прямих інвестицій і етапи формування інвестиційного портфеля;
- визначають можливі методи реструктуризації заборгованості підприємства, що знаходиться в кризовому стані;
- і т.д.

Таким чином, вивчення даної дисципліни формує в майбутніх фахівців систему поглядів і знань, що згодом допоможуть їм у вивченні різних економічних процесів.

Приєднання України до Болонського процесу передбачає впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), яка є українським варіантом ECTS. Програма побудована за вимогами кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

1. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Мета, предмет та місце дисципліни

Мета вивчення: формування системи знань з управління фінансами підприємств, операційною та інвестиційною діяльністю, визначення стратегії і тактики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання.

Завдання вивчення: визначення сутності та методологічних основ фінансового менеджменту, управління фінансовими ризиками та застосування інструментів антикризового управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, активами; оволодіння методикою визначення вартості капіталу та опанування способів оптимізації його структури.

Предмет вивчення у дисципліні: управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, капіталом підприємств.

Таблиця 1.1 – Місце дисципліни в структурно-логічній схемі підготовки фахівця

Дисципліни, що передують вивченню даної дисципліни	Дисципліни, вивчення яких спирається на дану дисципліну
1) гроші та кредит; 2) фінанси; 3) фінанси підприємств; 4) економічний аналіз.	Дипломне проектування

1.2. Інформаційний обсяг (зміст) дисципліни

Модуль 1. **ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ** (3,0 / 108)

Змістові модулі (ЗМ):

ЗМ 1.1. Основи управління фінансами підприємства

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.
2. Система забезпечення фінансового менеджменту

ЗМ 1.2. Принципи формування грошових потоків на підприємстві та управління ними

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Управління грошовими потоками на підприємстві
2. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.
3. Управління прибутком.

ЗМ 1.3. Управління фінансовими ресурсами підприємства

та джерелами їх фінансування

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Управління активами.
2. Вартість і оптимізація структури капіталу.

3. Управління інвестиціями.
4. Управління фінансовими ризиками

ЗМ 1.4. Фінансова звітність підприємства як основа фінансового планування та прогнозування

Обов'язкові укрупнені навчальні елементи

1. Аналіз фінансових звітів.
2. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування.
3. Антикризове фінансове управління на підприємстві.

1.3. Освітньо-кваліфікаційні вимоги

Вміння та знання (за рівнями сформованості)	Сфери діяльності (виробнича, соціально-виробнича, соціально-побутова)	Функції діяльності у виробничій сфері (проектувальна, організаційна, управлінська, виконавська, технічна, інші)
Репродуктивний рівень: Ураховувати основні фінансово-економічні процеси, що відбуваються в процесі фінансово-господарчої діяльності підприємства у професійній діяльності.	Виробнича	Управлінська
Алгоритмічний рівень: Формувати й обробляти необхідну інформаційну базу щодо фінансового планування на підприємстві, формування його активів та пасивів, проведення аналізу фінансово-господарської діяльності, оптимізації його фінансово-господарської діяльності	Виробнича	Управлінська
Евристичний рівень: На основі аналізу економічної ситуації на підприємстві та ринку, де воно функціонує, визначати оптимальну стратегію підприємства; оптимізувати структуру капіталу, визначати оптимальний обсяг виробництва, оптимізувати запаси.	Виробнича	Управлінська

1.4. Рекомендована основна навчальна література

1. Буряк, Л.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [Текст]: навч. посібник / Державний вищий навч. заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К.: КНЕУ, 2007. – 432 с.

2. Верланов, Ю.Ю. Фінансовий менеджмент [Текст]: навчально-метод. посібник / Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". – Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 344 с.
3. Воробьев, Ю.Н. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по образоват.-проф. прогр. специалиста, магистра по направлению "Экономика и предпринимательство" / Национальная академия природоохранного и курортного строительства. – Симф.: Таврия, 2007. – 629 с.
4. Герасимчук, З.В., Вахович І.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посібник / Луцький держ. технічний ун-т; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – Вид. 2-е, переробл. і доп. – Луцьк: Надстир'я, 2007. – 412 с.
5. Грудзевич, У.Я., Пшик Б.І. Фінансовий менеджмент у банку [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. – Л.: ЛБІ НБУ, 2006. – 192 с.
6. Давиденко, Н.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посібник / Академія муніципального управління. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. – 332 с.
7. Карасева И.М., Ревякина М.А. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. пособие по спец. "Менеджмент организации" / Ю.П. Анискина (ред.). – М.: Омега-Л, 2006. – 335 с.
8. Катан Л.І., Бровко Л.І., Дуброва Н.В., Бондарчук Н.В. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посіб. під час підгот. спеціалістів і магістрів із спец. 7-8.050104 "Фінанси" у ВНЗ II-IV рівнів акредитації. – Суми: Довкілля, 2007. – 243 с.
9. Князь С.В., Георгіаді Н.Г., Князь О.В. Фінансовий менеджмент [Текст] / Національний ун-т "Львівська політехніка". – Л.: Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2006. – 184 с.
10. Мамедов А.О. Международный финансовый менеджмент в условиях глобального финансового рынка [Текст]: монография / В.А. Слепов (ред.). – М.: Магистр, 2007. – 284 с.
11. Олійник О.В., Юшко С.В., Нагаєва Г.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч.-метод. посібник для студ. освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст за спец.: 6.050100 "Облік і аудит", 6.060100 "Фінанси" / Харківський національний аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2006. – 158с.
12. Передерієнко Н.І., Котляревський Я.В., Дем'яненко О.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник для студ. вищих навч. закл. – Л.: Українська академія друкарства, 2008. – 200 с.
13. Савчук, В.П. Финансовый менеджмент. Практическая энциклопедия. – 3-е изд. – К.: Companion Group, 2008. – 880 с.
14. Семенов А.Г., Єропутова О.О., Перекрест Т.В., Линенко А.В. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами / Класичний приватний ун-т. – К.: КПУ, 2008. – 188 с.
15. Шевчук О.В., Іванчук Р.М., Бикадорова Н.О., Анисимова Г.С. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч.-метод. посібник для організації самост. роботи студ. та магістрантів екон. спец. / Луганський національний педагогічний ун-т ім. Та-

раса Шевченка – Луганськ: Альма-матер, 2008. – 358 с.

16. Шелудько, В.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник. – К.: Знання, 2006. – 439 с.

17. Яремко, І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій [Текст]: монографія. – Л.: Каменярь, 2006. – 176 с.

1.5. Анотація програми навчальної дисципліни

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Мета вивчення: основною метою викладання дисципліни «Фінансовий менеджмент» є формування системи знань з управління фінансами підприємств, операційною та інвестиційною діяльністю, визначення стратегії і тактики фінансового забезпечення суб'єктів господарювання.

Предмет вивчення у дисципліні: управління грошовими потоками, прибутком, інвестиціями, капіталом підприємств.

Змістові модулі: основи управління фінансами підприємства; принципи формування грошових потоків на підприємстві та управління ними; управління фінансовими ресурсами підприємства та джерелами їх фінансування; фінансова звітність підприємства як основа фінансового планування та прогнозування.

ФИНАНСОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ

Цель изучения: основной целью преподавания дисциплины «Финансовый менеджмент» является формирование системы знаний по управлению финансами предприятий, операционной и инвестиционной деятельностью, определение стратегии и тактики финансового обеспечения субъектов ведения хозяйства.

Предмет изучения в дисциплине: управление денежными потоками, прибылью, инвестициями, капиталом предприятий.

Смысловые модули: основы управления финансами предприятия; принципы формирования денежных потоков на предприятии и управления ими; управление финансовыми ресурсами предприятия и источниками их финансирования; финансовая отчетность предприятия как основа финансового планирования и прогнозирования.

FINANCIAL MANAGEMENT

Purpose of study: by the primary purpose of teaching of discipline «Financial management» is forming of the system of knowledge on a financial of enterprises management, by operating and investment activity, determination of strategy and tactic of the financial providing of subjects of economies.

The article of study is in discipline: management money streams, income, investments, capital of enterprises.

Semantic modules: government finances of enterprise bases; principles of forming of money streams on an enterprise and management by them; management the financial resources of enterprise and sources of their financing; financial reporting of enterprise as basis of the financial planning and prognostication.

2. РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Структура навчальної дисципліни

Заочна форма навчання

Призначення: підготовка спеціалістів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 3,0 Модулів – 1 Змістових модулів – 4 Загальна кількість годин – 108	Спеціальності: 7.03050401 – «Економіка підприємства» Освітньо-кваліфікаційний рівень: Спеціаліст	Нормативна Рік підготовки: 1-й Семестр: 1-й Лекції – 10 год. Практичні – 6 год. Самостійна робота – 92 год. (в тому числі РГР - 15 год.) Вид підсумкового контролю - екзамен

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять і самостійної роботи становить 10% до 90%.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час проведення аудиторних занять: лекційних, практичних. Найбільш складні питання винесено на розгляд і обговорення під час практичних занять. Також велике значення в процесі вивчення і закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі ці види занять розроблені відповідно до положень Болонської декларації.

2.2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тематичний план дисципліни «Фінансовий менеджмент» складається з чотирьох змістових модулів, кожен з яких поєднує в собі відносно окремий самостійний блок дисципліни, який логічно пов'язує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом і взаємозв'язками.

Навчальний процес здійснюється в таких формах: лекційні, практичні заняття, самостійна робота студента.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

ЗМ 1.1. Основи управління фінансами підприємства.

Тема 1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту.

Сутність, мета і задачі фінансового менеджменту. Принципи ефективного управління фінансовою діяльністю. Основні задачі фінансового менеджменту, які направлені на реалізацію його головної цілі. Фінансовий менеджмент як система управління. Фінансовий менеджмент як орган управління. Функції і механізм фінансового менеджменту.

Тема 2. Система забезпечення фінансового менеджменту.

Система інформаційного забезпечення фінансового менеджменту: бухгалтерський баланс як база для ухвалення рішень по управлінню активами і пасивами.

вами підприємства. Системи і методи фінансового аналізу: оцінка структури балансу і ухвалення рішень щодо її поліпшення. Платоспроможність: сутність і традиційні методи оцінки. Уточнення методів оцінки платоспроможності. Визначення і взаємозв'язок реального і необхідного рівня коефіцієнтів загальної ліквідності. Метод обліку чинника ліквідності. Еталонний коефіцієнт загальної ліквідності.

ЗМ 1.2. Принципи формування грошових потоків на підприємстві та управління ними.

Тема 3. Управління грошовими потоками на підприємстві.

Економічна сутність і класифікація грошових потоків підприємства. Класифікація грошових потоків за масштабами обслуговування господарського процесу. Класифікація грошових потоків за видами господарської діяльності. Класифікація грошових потоків за напрямками руху грошових коштів. Класифікація грошових потоків за варіативністю напрямків руху грошових коштів. Класифікація грошових потоків за методом обчислення обсягу грошового потоку. Класифікація грошових потоків за характером грошового потоку у відношенні до підприємства. Класифікація грошових потоків за рівнем достатності обсягу грошового потоку. Інші класифікації грошових потоків підприємства. Сутність та завдання управління грошовими потоками. Політика управління грошовими потоками підприємства. Напрямки та методи оптимізації грошових потоків підприємства.

Тема 4. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.

Методика визначення вартості грошей у часі. Методи дисконтування. Складання фінансового плану підприємства на основі розрахунків вартості грошей у часі. Принципи здійснення інвестиційної діяльності підприємства на основі методики визначення вартості грошей у часі.

Тема 5. Управління прибутком.

Склад і формування прибутку. Аналіз чинника прибутку від реалізації продукції і рентабельність організації. Сукупний вплив цін і натурального об'єму продажів на прибуток від продажів. Залежність темпів зміни прибутку від темпів зміни виручки. Критична виручка. Формування чистого прибутку на підприємстві. Методи планування прибутку підприємства. Методи максимізації прибутку підприємства.

ЗМ 1.3. Управління фінансовими ресурсами підприємства та джерелами їх фінансування.

Тема 6. Управління активами.

Економічна сутність і класифікація активів підприємства. Сутність і задачі управління операційними активами. Принципи формування операційних активів. Склад оборотних активів підприємства та особливості фінансового управління ними. Управління запасами. Управління поточною дебіторською заборгованістю. Управління грошовими активами. Управління фінансуванням обігових активів. Склад позаобігових операційних активів підприємства та осо-

близості фінансового управління ними. Управління оновленням позаобігових операційних активів. Управління фінансуванням позаобігових активів.

Тема 7. Вартість і оптимізація структури капіталу.

Сутність капіталу підприємства і принципи його формування. Особливості формування власного капіталу підприємства. Аналіз власного капіталу підприємства. Управління власним капіталом. Особливості формування позикового капіталу підприємства. Аналіз позикового капіталу підприємства. Управління позиковим капіталом. Дисконтування капіталу і доходу. Методи оптимізації структури капіталу підприємства.

Тема 8. Управління інвестиціями.

Економічна сутність і класифікація інвестицій підприємства. Сутність і задачі управління інвестиціями. Принципи формування інвестиційної політики підприємства. Форми реальних інвестицій та особливості фінансового управління ними. Види інвестиційних проектів та вимоги до їх розробки. Оцінка ефективності реальних інвестиційних проектів. Формування програми реальних інвестицій. Форми фінансових інвестицій та особливості управління ними. Оцінка вартості фінансових інструментів інвестування. Формування портфелю фінансових інвестицій.

Тема 9. Управління фінансовими ризиками.

Економічна сутність і класифікація фінансових ризиків підприємства. сутність, завдання та принципи управління фінансовими ризиками. Методичний інструментарій обліку фактору ризику в фінансових операціях. Метод обліку показнику інфляції і показнику ризику. Сутність операційного леверіджу, як інструменту для управління. Конкретні задачі і результати використання операційного леверіджу. Сутність і межі вживання фінансового леверіджу. Методи обґрунтування управлінських рішень в умовах ризику та невизначеності. механізми нейтралізації фінансових ризиків.

ЗМ 1.4. Фінансова звітність підприємства як основа фінансового планування та прогнозування.

Тема 10. Аналіз фінансових звітів.

Форми фінансової звітності підприємства. Принципи складання фінансової звітності підприємства. Аналіз балансу підприємства. Склад активів та пасивів балансу. Оптимізація структури активів підприємства. Аналіз звіту фінансових результатів. Методи аналізу звіту про рух грошових коштів підприємства. Принципи аналізу руху власного капіталу підприємства. Розрахунок показників, що характеризують ефективність функціонування підприємства за даними фінансових звітів.

Тема 11. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування.

Сутність та методи прогнозування тенденцій розвитку ринку, на якому функціонує підприємство. Ціль фінансового прогнозування. Прогнозування тенденцій розвитку діяльності підприємства із застосуванням ПЕВМ. Зміст, задачі та методи фінансового планування на підприємствах. Нормативний метод планування. Метод коефіцієнтів. Балансовий метод. Побудова моделей, які до-

звояють структурувати та ідентифікувати взаємозв'язок між показниками, що характеризують фінансову діяльність підприємства: дескриптивні, предикативні та нормативні моделі. Фінансовий план та порядок його складання. Місце бізнес-планування в системі фінансового планування діяльності підприємства. Складові частини бізнес-плану. Значення та зміст оперативного фінансового плану.

Тема 12. Антикризове фінансове управління на підприємстві.

Сутність і класифікація фінансових криз підприємства. Сутність та завдання антикризового фінансового управління. Зміст процесу антикризового фінансового управління. Діагностика фінансової кризи підприємства. Сутність банкрутства. Системи діагностики банкрутства. Механізм фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства.

2.3. Розподіл часу за модулями і змістовими модулями та форми навчальної роботи студента

Таблиця 2.1 – Розподіл часу за модулями і змістовими модулями (заочне навчання)

Модулі (семестри) та змістові модулі	Всього, кредит / годин	Форми навчальної роботи			
		Лекц.	Сем., пр.	Лаб.	СРС
Модуль 1	3,0/10	10	6		92
ЗМ 1. Основи управління фінансами підприємства	1/36	2	2	-	32
ЗМ 2. Принципи формування грошових потоків на підприємстві та управління ними	0,5/18	2	-	-	16
ЗМ 3. Управління фінансовими ресурсами підприємства та джерелами їх фінансування	1/36	4	2	-	30
ЗМ 4. Фінансова звітність підприємства як основа фінансового планування та прогнозування	0,5/18	2	2	-	14

Таблиця 2.2 – Лекційний курс (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	7.03050401 – ЕП
1	2
ЗМ 1. Основи управління фінансами підприємства	2
1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	2
2. Система забезпечення фінансового менеджменту	-
ЗМ 2. Принципи формування грошових потоків на підприємстві та управління ними	2
1. Управління грошовими потоками на підприємстві	1

1	2
2. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.	-
3. Управління прибутком	1
ЗМ 3. Управління фінансовими ресурсами підприємства та джерелами їх фінансування	4
1. Управління активами	1
2. Вартість і оптимізація структури капіталу	1
3. Управління інвестиціями	1
4. Управління фінансовими ризиками	1
ЗМ 4. Фінансова звітність підприємства як основа фінансового планування та прогнозування	2
1. Аналіз фінансових звітів	1
2. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	1
3. Антикризове фінансове управління на підприємстві	-
РАЗОМ	10

Таблиця 2.3 – Практичні заняття (заочне навчання)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура)
	7.03050401 – ЕП
ЗМ 1. Основи управління фінансами підприємства	2
1. Теоретичні та організаційні основи фінансового менеджменту	-
2. Система забезпечення фінансового менеджменту	2
ЗМ 2. Принципи формування грошових потоків на підприємстві та управління ними	-
1. Управління грошовими потоками на підприємстві	-
2. Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках.	-
3. Управління прибутком	-
ЗМ 3. Управління фінансовими ресурсами підприємства та джерелами їх фінансування	2
1. Управління активами	-
2. Вартість і оптимізація структури капіталу	1
3. Управління інвестиціями	1
4. Управління фінансовими ризиками	-
ЗМ 4. Фінансова звітність підприємства як основа фінансового планування та прогнозування	2
1. Аналіз фінансових звітів	-
2. Внутрішньофірмове фінансове прогнозування та планування	1
3. Антикризове фінансове управління на підприємстві	1
РАЗОМ	6

2.4. Розподіл часу самостійної навчальної роботи студента

Самостійна навчальна робота розрахована на формування практичних навичок у роботі студентів зі спеціальною літературою, орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем функціонування системи управління на підприємстві.

Таблиця 2.4 – Самостійна навчальна робота студента

Форми самостійної роботи (за змістовими модулями)	Години	Форма звіту
ЗМ 1. Основи управління фінансами підприємства	32	
1. Огляд основної та додаткової літератури	4	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
3. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	6	Відповіді у зошиті для практичних занять
4. Курсова робота	20	
ЗМ 2. Принципи формування грошових потоків на підприємстві та управління ними	16	
1. Огляд основної та додаткової літератури	2	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
3. Самостійний розгляд питань теми «Визначення вартості грошей у часі та її використання у фінансових розрахунках»	2	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Курсова робота	8	
ЗМ 3. Управління фінансовими ресурсами підприємства та джерелами їх фінансування	30	
1. Огляд основної та додаткової літератури	6	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
3. Самостійний розгляд питань тем «Управління активами», «Управління фінансовими ризиками»	2	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	4	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Курсова робота	16	
ЗМ 4. Фінансова звітність підприємства як основа фінансового планування та прогнозування	14	
1. Огляд основної та додаткової літератури	2	Конспект
2. Ведення термінологічного словника	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
3. Самостійний розгляд питань теми «Антикризове фінансове управління на підприємстві»	2	Конспект
4. Розгляд контрольних запитань і прикладів тестових завдань	2	Відповіді у зошиті для практичних занять
5. Курсова робота	6	
РАЗОМ	92	

2.5. Засоби контролю та структура залікового кредиту

<i>Види та засоби контролю (тестування, контрольні роботи, індивідуальні завдання тощо)</i>	<i>Розподіл балів, %</i>
МОДУЛЬ 1. Поточний контроль зі змістових модулів	
Вибіркове опитування на практичних заняттях	
Розрахунково-графічне завдання	
Підсумковий контроль за МОДУЛЕМ 1	
Письмовий іспит (30 білетів, в яких запропоновано 2 теоретичних питання та розв'язання задачі)	
Усього за модулем 1	100%

2.6. Методи та критерії оцінювання знань

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовують такі форми та методи контролю і оцінювання знань:

- поточний контроль зі змістових модулів;
- складання іспиту.

Оцінку знань студентів з дисципліни «Фінансовий менеджмент» здійснюють відповідно до вимог кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП), що є українським варіантом ECTS. Ця система базується на здійсненні наскрізного поточного контролю на аудиторному занятті у відповідності до його форми (лекційної, практичної).

Підсумковою оцінкою поточного контролю є оцінка за модуль, тобто реалізується принцип модульного обліку знань студентів.

Навчальним планом з дисципліни «Фінансовий менеджмент» передбачено складання іспиту. Для оцінювання знань використовують чотирибальну національну шкалу та стобальну шкалу оцінювання ECTS.

Порядок здійснення поточного оцінювання знань студентів.

Поточне оцінювання знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

- активність та результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни, відвідування занять;
- виконання завдань на практичних заняттях;
- виконання завдань поточного контролю.

Робота студентів на практичних заняттях оцінюється за 4-бальною системою і згідно з Методикою переведення показників успішності знань студентів перекладається в систему оцінювання за шкалою ECTS (табл. 2.5).

При оцінюванні виконання практичних завдань увага приділяється їх якості й самостійності.

Поточний модульний контроль рівня знань передбачає виявлення опанування студентом матеріалу лекційного модуля та вміння застосувати його для вирішення практичної ситуації і проводиться у вигляді письмового контролю (контрольна робота за білетами або тестування за вибором студента).

Поточний контроль проводиться у письмовій формі по закінченню кожного зі змістових модулів після того як розглянуто увесь теоретичний матеріал

та проведені практичні завдання в межах кожного з чотирьох ЗМ.

Контроль здійснюється і оцінюється за двома складовими: лекційною (теоретичною) та практичною (розрахункові завдання) частинами. Для цього білети для проведення поточного контролю мають два теоретичні запитання та одну практичну задачу. Може бути також використано тестове завдання – за вибором студентів.

Знання оцінюються за 4-бальною системою за національною шкалою (контрольна робота) або за системою оцінювання за шкалою ECTS (тестові завдання) (табл. 2.5).

Проведення підсумкового контролю. Умовою допуску до іспиту є позитивні оцінки з поточного контролю знань за змістовими модулями.

За умов кредитно-модульної системи організації навчального процесу до підсумкового контролю допускають студентів, які набрали в сумі за всіма змістовими модулями більше 30% балів від загальної кількості з дисципліни (або більше 50% балів з поточного контролю за всіма змістовими модулями).

Таблиця 2.5 – Шкала перерахунку оцінок результатів контролю знань студентів

Оцінка за національною шкалою	Визначення назви за шкалою ECTS	ECTS оцінка	% набраних балів
ВІДМІННО	Відмінно – відмінне виконання лише з незначними помилками	A	більше 90 – 100
ДОБРЕ	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	B	більше 80 – 90 включно
	Добре – у загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	C	більше 70 – 80 включно
ЗАДОВІЛЬНО	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	більше 60 – 70 включно
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	E	більше 50 – 60 включно
НЕЗАДОВІЛЬНО	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перездати тест	FX*	більше 26 – 50 включно
	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота з повторним вивченням змістового модуля	F**	від 0 – 25 включно

* з можливістю повторного складання.

** з обов'язковим повторним курсом

2.7. Інформаційно-методичне забезпечення

18. Бланк, И.А. Основы финансового менеджмента [Текст] / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, 2002.

19. Буряк, Л.Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі [Текст]: навч. посібник / Державний вищий навч. заклад "Київський національний економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана". – К.: КНЕУ, 2007. – 432 с.

20. Верланов, Ю.Ю. Фінансовий менеджмент [Текст]: навчально-метод. посібник / Миколаївський держ. гуманітарний ун-т ім. Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". – Миколаїв: Видавництво МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 344 с.
21. Воробьев, Ю.Н. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по образоват.-проф. прогр. специалиста, магистра по направлению "Экономика и предпринимательство" / Национальная академия природоохранного и курортного строительства. – Симф.: Таврия, 2007. – 629 с.
22. Герасимчук, З.В., Вахович І.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посібник / Луцький держ. технічний ун-т; Київський національний торговельно-економічний ун-т. – Вид. 2-е, переробл. і доп. – Луцьк: Надстир`я, 2007. – 412 с.
23. Грачев, А.В. Анализ и управление финансовой устойчивостью предприятия [Текст]. – М.: «Финпресс», 2002.
24. Грудзевич, У.Я., Пшик Б.І. Фінансовий менеджмент у банку [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Національний банк України; Львівський банківський ін-т. – Л.: ЛБІ НБУ, 2006. – 192 с.
25. Давиденко, Н.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посібник / Академія муніципального управління. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. – 332 с.
26. Єрмошенко М.М., Єрохін С.А., Стороженко О.А., Плужников І.О., Горячева К.С. Фінансовий менеджмент [Текст]: курс лекцій / Національна академія управління. – К.: НАУ, 2004. – 506 с.
27. Карасева И.М., Ревякина М.А. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. пособие по спец. "Менеджмент организации" / Ю.П. Анискина (ред.). – М.: Омега-Л, 2006. – 335 с.
28. Каратуев, А.Г. Финансовый менеджмент [Текст]. – М.: ИД ФБК-ПРЕСС, 2001.
29. Катан Л.І., Бровко Л.І., Дуброва Н.В., Бондарчук Н.В. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посіб. під час підгот. спеціалістів і магістрів із спец. 7-8.050104 "Фінанси" у ВНЗ II-IV рівнів акредитації. – Суми : Довкілля, 2007. – 243 с.
30. Князь С.В., Георгіаді Н.Г., Князь О.В. Фінансовий менеджмент [Текст] / Національний ун-т "Львівська політехніка". – Л.: Видавництво Національного ун-ту "Львівська політехніка", 2006. – 184 с.
31. Ковалев, В.В. Введение в финансовый менеджмент [Текст]. – М.: «Финансы и статистика», 1999.
32. Коваленко Л.О., Ремньова Л.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч. посібник. – Чернігів : ЧДІЕУ, 2001. – 455 с.
33. Колодізев О.М., Чмутова І.М., Губарева І.О. Фінансовий менеджмент у банках: концептуальні засади, методологія прийняття рішень у банківській сфері [Текст]: навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. – Х.: ВД "ІНЖЕК", 2004. – 408 с.
34. Копилюк О.І., Кульчицька Н.С. Фінансовий менеджмент в банку [Текст]: навч.-метод. посіб. / Укоопспілка; Львівська комерційна академія. – Л.: Видавництво Львівської комерційної академії, 2005. – 108 с.

35. Котляров, С.А. Управление затратами. – СПб.: Питер, 2001.
36. Краснова В.В., Жнякін Б.О. Фінансовий менеджмент підприємства [Текст]: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. – Донецьк: Альфа-прес, 2005.– 208 с.
37. Любунь О.С., Грушко В.І Фінансовий менеджмент у банку [Текст]: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. – К.: Видавничий дім "Слово", 2004. – 296 с.
38. Мамедов А.О. Международный финансовый менеджмент в условиях глобального финансового рынка [Текст]: монография / В.А. Слепов (ред.). – М.: Магистр, 2007. – 284 с.
39. Мещеряков А.А., Лисяк Л.В. Фінансовий менеджмент у банках [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Дніпропетровська держ. фінансова академія. – Д. : ДДФА, 2005. – 159 с.
40. Миронов, М.Г. Финансовый менеджмент. – М.: ГроссМедиа, 2004. – 144 с.
41. Олійник О.В., Юшко С.В., Нагаєва Г.О. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч.-метод. посібник для студ. освітньо- кваліфікаційного рівня спеціаліст за спец.:6.050100 "Облік і аудит", 6.060100 "Фінанси" / Харківський національний аграрний ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2006. – 158с.
42. Передерієнко Н.І., Котляревський Я.В., Дем'яненко О.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник для студ. вищих навч. закл. – Л.: Українська академія друкарства, 2008. – 200 с.
43. Поддєрьогін А.М., Білик М.Д., Буряк Л.Д., Невмержицька Н.Ю., Невмержицький Я.І. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник / Київський національний економічний ун-т / Анатолій Микитович Поддєрьогін (кер.кол.авт.і наук.ред.). – К.: КНЕУ, 2005. – 535 с.
44. Савчук В.П., Прилипко С.И., Величко Е.Г. Анализ и разработка инвестиционных проектов. – К.: Абсолют-В, Эльга, 1999.
45. Савчук, В.П. Финансовый менеджмент. Практическая энциклопедия. – 3-е изд. – К.: Companion Group, 2008. – 880 с.
46. Семенов А.Г., Єропутова О.О., Перекрест Т.В., Линенко А.В. Фінансова стратегія в управлінні підприємствами / Класичний приватний ун-т. – К. : КПУ, 2008. – 188 с.
47. Сердюков, В. А. Финансовый менеджмент [Текст]: учеб. пособие / Российская академия образования; Московский психолого-социальный ин-т. – М., 2005. – 172 с.
48. Самсонов, Н.Ф. Финансовый менеджмент [Текст]: учебник для вузов / Под ред. проф. Н.Ф.Самсонова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004.
49. Шевчук О.В., Іванчук Р.М., Бикадорова Н.О., Анисимова Г.С. Фінансовий менеджмент [Текст]: навч.-метод. посібник для організації самост. роботи студ. та магістрантів екон. спец. / Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка – Луганськ: Альма-матер, 2008.– 358 с.
50. Шелудько, В.М. Фінансовий менеджмент [Текст]: підручник. – К.: Знання, 2006. – 439 с.
51. Шеремет А.Д., Ионова А.Ф. Финансы предприятий: менеджмент и ана-

лиз: учеб. пособие для студ. вузов, обучающихся по экон. спец. и направлениям [Текст]: учебник для претендентов на получение квалификац. аттестата аудитора / Московский гос. ун-т им. М.В.Ломоносова. Экономический факультет. – М.: Инфра-М, 2004. – 537 с.

52. Яремко, І.Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій [Текст]: монографія. – Л.: Каменяр, 2006. – 176 с.

53. <http://www.bbest.ru/osnfinmng/plandenpotok/postirash/>

54. <http://www.martynov-ma.ru/page77/index.html>

55. <http://enbv.narod.ru/text/Econom/finance/litovskih/>

56. <http://www.leguild.ru/lectures.html>

57. http://polbu.ru/litovskih_finmanage/ch14_i.html

58. http://financial-management-ru.ru/fin_t4.html

59. <http://www.cfin.ru/finanalysis/lytnev/>

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Програма навчальної дисципліни та
робоча програма навчальної дисципліни

«Фінансовий менеджмент»

(для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст,
спеціальності 7.03050401 – «Економіка підприємства»

(за видами економічної діяльності))

Укладачі: **БАЗЕЦЬКА** Ганна Ігорівна,
ФЕДОРОВА Вікторія Геннадіївна

В авторській редакції

Комп'ютерне верстання: *Н. Ю. Гаврилiна*

План 2012, поз. 433 Р

Підп. до друку 21.06.2012 р.
Друк на ризографі
Тираж 15 пр.

Формат 60x84/16
Ум. друк. арк. 1,2
Зам. № 8739

Видавець і виготовлювач:
Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002
Електронна адреса: rektorat@ksame.kharkov.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК №4064 від 12.05.2011 р.